

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

В.М. Островський

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

**Робочий зошит для 7 класу
загальноосвітніх навчальних закладів**

До підручника Л.М. Масол, Л.С. Аристової

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з дисциплін художньо-естетичного циклу
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 78(075.2)
ББК 81.31я71-74.268.5
О-77

Рецензенти:

З.М. Стельмащук — кандидат педагогічних наук, директор Інституту мистецтв м. Тернополя

А.Т. Махно — вчитель вищої категорії музичного мистецтва ЗОШ №3 I-III ступенів м. Тернополя

Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах комісією з дисциплін художньо-естетичного циклу Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України
(лист ІМЗО від 29.12.2015 №2.1/12-Г-172)

Островський В.М.

О-77 Музичне мистецтво : робочий зошит для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів : до підр. Масол Л.М., Аристової Л.С. / В.М. Островський. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. — 80 с.

ISBN 978-966-10-4374-8

Мета посібника — допомогти учням засвоїти програмовий матеріал, навчити розуміти і сприймати музику, набутти практичних умінь та навичок, стимулювати їхню творчу діяльність.

Робочий зошит розроблено до підручника «Музичне мистецтво. 7 клас» (автори: Л.М. Масол, Л.С. Аристова).

УДК 78.075.2
ББК 81.31я71-74.268.5

Навчальне видання
ОСТРОВСЬКИЙ Володимир Михайлович

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО **Робочий зошит для 7 класу** **загальноосвітніх навчальних закладів**

До підручника Л.М. Масол, Л.С. Аристової

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Донара Пендзей*
Музичний редактор *Володимир Островський*
Художник *Олеся Томків*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Верстка *Оксани Чучук*
Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 14.03.2016. Формат 70x100/16. Папір офсетний.
Гарнітура Pragmatica. Друк офсетний. Умовн. друк арк. 6,5. Умовн. фарбо-відб. 13.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

© Островський В.М., 2016
© Навчальна книга – Богдан, 2016

ISBN 978-966-10-4374-8

Юний друже!

Цей посібник допоможе тобі вдосконалити навички хорового співу, вивчити нові пісні, ознайомитися з життям і творчістю видатних композиторів минулого і сучасності, аналізувати зміст музичних творів різних жанрів, їхню форму та виражальні засоби, зрозуміти втілений у творі музичний образ та особливості музичної драматургії.

Вчіться слухати музику

Уміння слухати музику не є вродженою якістю, а тому пізнавально-творчі можливості в кожній людині розвиваються тільки в активній музичній діяльності та у цілеспрямованому аналізі музичних творів. Лише власна музична діяльність є запорукою глибоких переживань естетичної насолоди і високих художніх смаків. Для цього потрібно не тільки співати та грати на музичному інструменті, а й вчитися правильно слухати музику, а саме:

1. Уважно вислухайте передмову вчителя до музичного твору.
2. Під час слухання музики зосередьте увагу на творі, який виконується, намагайтесь зрозуміти, що і яким чином вона відображає.
3. Слухаючи музику, не відволікайтесь на розмови та сторонні справи.
4. Визначте жанр, форму та елементи музичної мови.
5. Сконцентруйте увагу на тому, які засоби виразності використав композитор для створення музичного образу.

УРОК 1

Музика крізь віки

У процесі ознайомлення із музикою різних епох ми обов'язково торкаємось таких морально-естетичних проблем, які є актуальними і в наші дні — духовне становлення людини в боротьбі з життєвими обставинами, внутрішня боротьба суперечливих почуттів та устремлінь, стосунки між людьми, їхні різні емоції та почуття любові.

Океан живих пристрастей, натхнених мрій і шляхетних устремлінь — все це втілено у кращих зразках музичної класики, що живуть віками і не втрачають своєї свіжості та самобутності й донині.

Слухання музики

Німецький композитор Людвіг ван Бетховен. «Третя симфонія» («Героїчна»), фрагмент.

Охарактеризуйте життєвий зміст прослуханої музики, відображений через засоби музичної виразності.

Що найбільше вражає у цій музиці?

☐ мелодизм	☐ чітке поєднання мелодії і ритму
☐ оркестрова палітра	☐ звукові ефекти

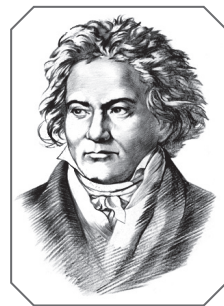
Чому симфонію називають героїчною?

У чому сила цієї музики?

- у надзвичайно сильній гучності
- у тому, що героїчна тема завжди була притаманною у німецьких піснях

Понад 200 років минуло з тих пір, як народився німецький композитор Людвіг ван Бетховен.

Своєю музикою він зумів показати, що творцем усього на землі є народ. Зміст його музики зрозумілий і доступний кожній людині, незважаючи на те, хто це є — знавець музики чи просто шанувальник музичної класики.

Людвіг ван Бетховен
(1770–1827)

Розгляньте нотний фрагмент «Героїчної симфонії» Бетховена. У якому голосі звучить головна тема?

Allegro con brio $\text{♩} = 60$

Розучування пісні

Легенда про пісню

Музика А. Сердюка, вірші В. Коваля

<p>1. Живе іще в світі відлунок
 Легенди, старої, мов світ,
 Як Бог Україні в дарунок
 Дав пісні калиновий цвіт.
 З тих пір і пісні, і калина
 Живуть між людей не дарма:
 Без пісні нема України,
 Без пісні народу нема.</p> | <p> Двічі</p> | <p>2. Як хмарою туги нависне
 І стиснеться серце в журбі.
 Журба переллється у пісню,
 І піснею стане той біль.
 Коли ж прийде радість безкрая,
 П'янка, як весняна вода,
 То й пісня про щастя лунає,
 Весела, дзвінка, молода.</p> | <p> Двічі</p> |
|--|----------------|--|----------------|

Приспів:

Звучи, наша пісню вкраїнська, звучи,
 Несуть тебе в світ журавлині ключі.
 Несуть такі мудрі і віщі слова:
 «Поки живе пісня — Вкраїна жива!
 Поки живе пісня — Вкраїна жива!»

Приспів.

3. Летить за моря і кордони,
 Тривожить, серця і втіша
 Ця пісня крилата й бездонна,
 Немов українська душа.
 В чужому краю до останку
 Ти молишся нею в журбі,
 А пісня, немов вишиванка,
 Лягає на душу тобі.

| Двічі

Приспів.

Кожен народ зробив свій внесок в розвиток різних жанрів світового музичного мистецтва, а кращі музичні зразки стали надбанням світової культури всього людства. Популярність музики не залежить від того, коли і ким вона написана, бо живе доти, поки її виконують. Така музика має позитивний вплив на слухача, викликає певні емоції, має естетичну цінність і завдяки цьому живе, незважаючи на зміну поколінь.

Слухання музики

а) Німецький композитор Йоганн Себастьян Бах.

«Токата і фуга ре-мінор» з I тому «Добре темперованого клавіру» у виконанні:

- на органі;
- на електрогітарі;
- на склянках.

Вслухаючись у характер музичного твору, його зміст і побудову, можна прослідкувати за тим, як розвивається тема у ньому.

Як звучить музичний твір у різному виконанні? Чи змінився характер?

Що ви можете сказати про музичну мову твору?

б) Йоганн Себастьян Бах. «Кавова кантата» (фрагмент).

Чим відрізняється «Кавова кантата» від «Токати і фуги»?

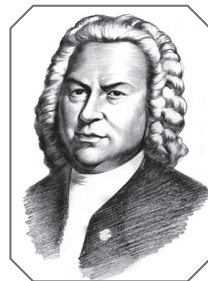
☐ приглушеним звучанням	☐ чіткішим ритмом
☐ характером твору	☐ манерою виконання
☐ кількістю виконавців	

Як звучить головна тема (мелодія) твору?

☐ журливо	☐ весело	☐ ніжно
☐ загадково	☐ фантастично	☐ урочисто

Що у цій музиці створює характер твору?

Німецький композитор та органіст, неперевершений майстер поліфонії. У його творчому доробку є два томи прелюдій і фуг під назвою «Добре темперований клавир» (по 24 у кожному), меси, понад 200 духовних і світських кантат, 6 бранденбурзьких концертів, 145 хоралів і прелюдій, сонати, концерти для сольних інструментів та інші твори. Проте всесвітню славу йому принесли кантати, фуги, а також духовна музика.

Йоганн Себастьян Бах
(1685–1750)

Важливу роль в музичному мистецтві відіграє *мелодія*. Втілюючи відповідні думки, емоції та передаючи настрій людини, вона разом з іншими елементами музичної мови несе в собі художній образ твору. *Мелодія* — це одноголосна послідовність музичних звуків, які складаються в єдине ціле — завершений і змістовний музичний образ.

Проаналізуйте уривки мелодій та зверніть увагу на їхні визначальні сторони.

Рухливо *mf* Укр. нар. пісня

Од Ки-є-ва до Лу-бен на-сі-я-ла ко-но-пель, Дам ли-ха за-каб-лу-кам, за-каб-лу-кам ли-ха дам.

Помірно *p*

По-вій, віт - ре, на Вкра-ї - ну, де по-ки - нув я дів-чи - ну.

Виконання пісні «Легенда про пісню».

Співайте пісню легко і радісно.

Якими засобами музичної виразності композитор передав зміст і характер віршованого тексту в музиці?

м. Самбір Львівської області,
орган костьолу Іоанна Хрестителя

Україна — країна надзвичайно багатой самобутньої культури, а тому здавна отримали широке визнання у світі українські народні пісні й танці. В піснях люди завжди передавали радість і горе, надію, тривогу і розчарування, глибоке почуття та миттєве захоплення. Різновидом народних пісень, які найбільш поширилися в Україні, є *лірична побутова пісня*.

Слухання музики

Українська народна пісня «**Чом ти не прийшов**» у виконанні:

- вокального тріо «Маренич»;
- Наталії Бучинської;
- фольк-гурту «Русичі».

Які ваші враження від виконавців пісні?

Хто з них найбільш палко передав характер пісні?

- тріо «Маренич»
- Н. Бучинська
- гурт «Русичі»

Чи змінився характер пісні у сучасній інтерпретації гурту «Русичі»?

- ні
- так

У чому полягає ця зміна?

Які елементи музичної мови взаємодіють і збагачують мелодію цієї пісні?

☐ темп	☐ ритм	☐ лад
☐ тембр	☐ динаміка	☐ регістр
☐ стрій	☐ ансамбль	☐ голосоведення

Що впливає на характер мелодії?

Загальний характер мелодії залежить від узгодженої взаємодії всіх елементів музичної мови: ритму, темпу, метру, динаміки та тембру.

Проспівайте фрагмент пісні Наталки з опери «Наталка Полтавка».

Помірно Пісня Наталки із оп. «Наталка Полтавка»

Ой я дів - чи - на пол - тав - ка і зо - вуть ме -
не На - тал - ка, дів - ка про - ста, не сле - си - ва...

Яку роль відіграє тут мелодія?

- допоміжну до тексту основну

Яку роль відіграє музика у висвітленні літературних образів?

Розучування пісні

Чом ти не прийшов

Українська народна пісня

1. Чом ти не прийшов,
як місяць зійшов?

Я тебе чекала.

Чи коня не мав,
чи стежки не знав,
мати не пускала?

Дівчі

3. А старша сестра
сідельце знайшла,

коня осідлала:

— Ой їдь, братику,
до дівчиноньки,
що тебе чекала.

Дівчі

2. І коня я мав,
і стежку я знав,
і мати пускала,
найменша сестра,
бодай не зросла,
сідельце схвала.

Дівчі

4. Тече річенька
невеличенька,
скочу — перескочу.
Віддайте мене,
моя матінко,
за кого я схожу.

Дівчі

